

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

8 Quibus casibus liceat cum implicito, uel explicito muuo aliquid exigere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

quia eo ipso, quod mutuum das, eiusmodi periculo tuam subiecit pecuniam, ergo vel debes à mutuo dando abstinere, vel in id discrimen tuos nummos coniecere.

At dies, eiusmodi periculum, laborem, & molestiam ex accidenti, in mutuo reperiri, vitio, & culpa eius qui mutuum accipit, ergo eatenus aliquid potest præter mutuum exigere. Respondeo, si is, cui mutuum datur, talis fuerit, pignus, vel fideiussor est ab eo petendus, non aliquid præter mutuum: nam si in soluendo mutuo fidelis debitor non est, vel mutuum tali debitori denegerit, si quis rem suam creditam saluam cupiat, vel tale periculum, laborem, vel molestiam suscipiat, si mutuum pecuniam suam dare velit.

Quibus casibus liceat ex implicito, vel explicito mutuo aliquid exigere.

CAVTV VIII

IN Iure Canonico quidam casus ponuntur, in quibus potest is, qui explicitè, vel tacitè mutuum dat, præter sortem aliquid accipere; qui casus iis qui sequuntur verbis continentur apud Hostiensium in *Summa*, titul. *De usuris*. §. *An aliquo casu*. Item apud Sanctum Antoninum part. 2. titul. 1. cap. 7. §. 3. Tabiena *Vsur.* 1. *quest.* 10. Rosellam *Vsur.* 1. *numer.* 18. Maiorem in 4. *dist.* 15. *quest.* 32. *conclus.* 2. & Artil. *Vsur.* nu. 21.

*Funda fideiussor, pro dote, stipendia Cleri,
Venditio, fructus, cui velles iure nocere,
Veniens sub dolo, Pretium post tempora soluens,
Pena nec in fraudem, Lex commissoria, Gratis
Dans scy pompa, plus forte modis datur iuris.*

Explicemus hos Casus sigillatim.

Primus casus est, Quando Ecclesia loco pignoris accipit ab aliquo rem, quam illi nomine, & iure feudi dedit, non pretio vendidit: tunc enim Ecclesia nullo iure compellitur in sortem computare fructus, *cap. 1. de feudis*, & in eo loco Glossa, Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Panormitanus, & alij. Hoc autem ex ipsa natura feudi existit, vt docent Hostiensis, & Panormitanus, hisque posterior Angelus in voce *Feudum*, num. 37. Siluester *eadem voce*, *quest.* 29. & Sotus lib. 6. de *Iustit.* *quest.* 1. *artic.* 2. Gabriel in 4. *dist.* 15. *quest.* 3. *conclus.* 4. *casu* 2. Maior eod. lib. & *dist.* qu. 31. *conclus.* 2. Rosella *Vsur.* 1. *numer.* 18. Nam directum dominium rei in feudum datur, manet penes eum qui dedit: ergo quando vnde dominium ad eum redit, consolidatur directum dominium cum vtili, quemadmodum vtilis fructus cum proprietate, cum ad proprium dominium reuertitur, *Instit.* De *usufructu*. §. *Cum autem finitus fuerit*. Henricus Halia in *tract.* De *contractib.* part. 1. *cap.* 38. & 39. vt refert Gabriel loco citato dixit, hoc non vi, & natura feudi provenire, sed quia Ecclesia ab initio rem dedit in feudum, sub ea conditione. Sed verior est communis prædicta sententia. Quare is, qui in feudum rem accepit, interim immunus est, & liber ab onere, & obligatione qua erat domino obstrictus. Vnde sit, vt hoc ius locum etiam habet in laico, qui alteri rem nomine, & iure feudi tradidit. Falsum est, quod in eo *cap.* dicit Glossa, id esse permissum gratia Ecclesie: nam Ecclesia non permittit usuras, cum ee naturali, & diuino Iure damnentur. Et Glossam Ang. Siluest. Sotus, & alij hac in parte merito reprehendunt. Quid si Feudatarius vellet Ecclesie insensuere, vt fructus computentur in sortem? Glossa eo in loco respondet, eum audiendum non esse. Nihilominus tamen ait Panormitanus, consensu domini expresso, vel tacito id posse feudatarium habere.

Instit. Moral. Pars 3.

Quæres, an idem iuris sit de re, cuius quis usufructum habet, & de re similiter iure emphyteotico data? Hostiens. & Ioannes Andreas in eo *cap.* respondent, non esse idem iuris, aut saltem dubium esse, & ideo declaratione Summi Pontificis indigere, quia multo, ac longè plus oneris sustinet emphyteota, vel fructuarius, quam feudatarius. At Angelus, & Siluester, idem iuris esse contendunt: & hoc probabilius videtur. Si tamen res in feudum, vel in emphyteosim data, melior facta sit opera, & diligentia eius, qui accepit, ex ea parte fructus debent in sortem computari, vt ait Sotus, & Gabriel *locis citatis*.

Secundus casus est, Quando fideiussor pro debitore compellitur creditori soluere, & ideo si pecunias mutuas accipiat ad soluendum creditori, usuras promittit, ac soluit; tunc potest repetere à debitore non solum mutuum, quod soluit, sed etiam usuras promissas, & solutas, vt se feruet indemnem. Ita in *cap. 1. & 2. De fideiussorib.* & Ioannes Andreas in *cap. Dammum, de regul. iur. in Sexto*, Abbas, & alij in *cap. 1. de fideiuss.* Si fideiussor, inquit, soluit usuras sponte sua, non repetat eas, quia sibi imputare debet, quod soluerit. Idem etiam iuris esse dicunt, si mutus soluit, sed nihil opposuit: at si soluit inuitus, & exceptionem opposuit, ius habet repetendi. Sed illi Auctores loquuntur de iure repetendi coram Iudice. Atqui, teste Angelo, in *verbo fideiussor, numer.* 10. secundum Theologos in foro conscientie, potest repetere, quando promissit se soluturum usuras; quia alter creditori suo satisfacere nequit, nisi mutuum accipiendo, & usuras promittendo. Vtrum verò fideiussor, ob officium, quod facit gratia debitoris, possit mercedem exigere, planum faciam, cum de fideiussore tractabo.

Sed quid de eo, qui vt Caio centum mutua daret, à Seio ea mutua accepit, vt usuras promittens, ac soluens: poteritne à Caio repetere, tum illa centum, tum usuras, quas se daturum promissit? Respondet Monaldus, non posse usuras repetere, nisi eas soluerit, aut promiserit mandato, consensu, vel nomine Caij: quoniam si suo nomine promissit, aut soluit, rem suam, non Caij utiliter gessit. Ceterum Angelus *Vsur.* 1. *numer.* 22. Siluester *Vsur.* 1. *quest.* 20. sequuntur Archidiaconum in *cap. Vsur.* *est.* 1. *quest.* 3. & Ioannem Andream & Ancharanum in *cap. 1. de Vsur. in Sexto* affirmant, eum posse, si fuerit rogatus ab amico indigente pecuniis, ac vt se indemnem feruet; quia pecuniis etiam ipse indiget. Idem sentere Cardinalis, & Ioannes Anania in *capit. ultim. de Vsur.*

Tertius casus est, Quando maritus recipit fundum, vel domum loco dotis sibi promissa, & non soluta: tunc enim non cogitur computare in sortem fructus ex illo fundo, domove perceptos. *cap. Salubritur, De Vsur.* De hoc casu latius, cum de pignoribus egero. In præsentem satis sit dicere, hoc ideo esse licitum, quia maritus eos fructus percipit, nec computat in sortem ratione eius, quod sua interest. Nam eius est uxorem alere, matrimonij onera sustinere, & propter hæc dos ipsi debetur.

Ergo quamdiu non soluitur fundus, vel domus ei datur, quæ quotannis tantumdem ei possit reddere, quantum fuisset ex dote percepturus. Vnde sit, vt si maritus uxorem non alat, vel sponte sua dotis solutionem ad tempus expectet, vel plures fructus ex ea re quotannis percipiat, quam ex dote sibi data colligeret, in sortem computare debeat. De hoc latius, cum de pignoribus agetur: de quo Siluester *Vsur.* 3. Angelus *Vsur.* 1. Rosella *Vsur.* 1. *numero vigesimo tertio*. Sotus lib. 6. de *Iustit.* *qua. ar.* 2. *prope finem*.

Quartus casus, Quando Clericus, cui data est res Ecclesie, ex qua sui beneficii fructus percipiat, per vim à laico eam re spoliat; postea si eam loco pignoris accipit, non cogitur fructus in sortem computare, *cap. 1. & cap. Conquestus, de Vsur.* Similis casus est in *cap. ultim. De decimis*. Angelus *Vsur.* 1. *numero decimo tertio*. Rosella *Vsur.* 1. *numer.* 29. Siluester *Vsur.* 3. *quest.* 10. Et idem

A a 2

Iuris

iuris esse dicunt de re ex fructibus empta, si per vim detineatur ab aliquo.

Ratio huius est; quia ex re sua, & legitime possessa fructus percipit: quare idem iuris est de qualibet re, quae domino suo etiam laico per vim ablata, postea ei loco pignoris data fuerit, ut dixit Maior in 4. distinct. 15. quaest. 31. & ante eum Glossa in cap. 1. De usur. communiter approbata.

Quintus casus, quando quis emit ad tempus fructus ex certa re colligendos; is enim, etiam si plus fructuum accepit, quam fuerit pretium, quod dedit, nihil restituere compellitur. cap. in civitate, de usur. Cuius quidem rei ratio huiusmodi est; quia incerti, & dubij fructus emuntur, vnde propter dubium, & incertum eventum multa id genus alia in ipso iure permittuntur, ut si certos frumenti modios tibi mutuos dedero, ut mihi deinde restituas non frumentum, sed pretium. Nam si dubij simus, vtrum frumentum sit postea plus minusve valiturum, licitus est contractus: non tamen si certo, & probabiliter creditur plus minorisve postea assumendum. Ang. Vsur. 1. num. 33. Rosel. Vsur. 1. num. 32. & Siluelli. Vsur. 2. q. 2.

Licet item dat Titius Monasterio, vel collegio Clericorum duodecim millia annuorum, ea lege, ut quamdiu vixerit, vel certa pecuniae quantitas quotannis ei reddatur, vel certa possessio, ex qua pecunia percipi quotannis queat, vnde commode sustentetur; & post obitum eius, ea omnia bona Monasterio, vel Collegio habeat. In hoc enim dubius est etiam eventus, cum vita cuiusque sit incerta. Ang. Vsur. 1. num. 44. Rosel. Vsur. 2. num. Siluelli. Vsur. 2. q. 13. & Doctores in c. ult. De usur.

Præterea cum quis vendit merces suas dilata ad tempus pretij solutione, ea lege, ut tantumdem pretij solvatur, quanti tempore solutionis aestimabuntur, contractus est licitus, si dubium sit, an tunc temporis sint plus minusve valiturae, quam modo valeant, & idem iuris est, quando futuri fructus anticipata pretij solutione emuntur ea lege, ut tantum sit pretium, quanti nunc fructus similes aestimantur, tunc conscientia fructus emuntur, quando incertum est, an pretium praesens sit maius minusve, quam futurum. Ang. Vsur. 1. num. 35. Rosel. Vsur. 1. num. 32. Siluelli. Vsur. 2. q. 2.

Sextus casus, Quando ab hoste, cui iure belli bona eripi queunt, usurae exiguntur. Vnde S. Ambrosius in cap. Ab illo. 4. quaest. 4. licitum esse affirmat, usuras ab hostibus petere. Et in cap. Dominus. 13. q. 1. eorum bona omnia possumus iure auferre, & ipsi, qui bullibet infidus, & artibus bellicis nocere.

Septimus casus, Quando quis seruaturus erat suas merces, usque ad tempus, quo certo, vel probabiliter erunt plus valiturae, & cogitur, vel prece, vel regatu, vel auctoritate alicuius eas modo vendere, quo minoris aestimantur: tunc is licite eas vendit tantidem, quanti aestimabuntur tempore, ad quod erat eas seruaturus. Doctores in cap. In civitate, & in cap. Naviganti, de Vsur. Ang. Vsur. 1. num. 32. Siluelli. Vsur. 2. q. 2.

Octauus casus, Quando ob motam debitoris creditor pecuniarum indigus eas mutuas accipit, & promittit se usuras solviturum, tunc conscientia, exigat eas usuras à debitoribus, cap. Constitutus, & e. Peruenit, de fideiuss. Hoc locum habet, quando debitor tempore non solutus constituto, & creditor reuera pecuniis indiget, & aliunde negavit suae necessitati succurrere, nisi mutuum accipiendo, & usuras promittendo. Idem iuris est, cum quis emit ab aliquo lapides, signa, trabes, & alia huiusmodi, & quia nummos non habet, quibus emat, & quos ut pretium soluat, mutuas pecunias accipit, promittens usuras, ut res emptas à venditore accipiat, & habeat. Ratio est; quia id exigat ratione eius, quod sua meret, quo seruet se indemnem. Bald. in LVsur. C. de Vsur. Angelus Vsur. 1. num. 22. Rosel. Vsur. 1. num. 22.

Nonus casus, Cum ratione praenae aliquid debitor solvere cogitur, ut si lex poenam constituat in debitorem, qui

statuto die non soluet, vel si iudex debitorem condemnat ad aliquid soluendum; quia non fauisset creditori, vel si creditor cum debitore pepigerit, ut arbitrio boni viri certum quid soluat, nisi statuto tempore ei mutuum reddiderit. Scotus in 4. distinct. 15. quaest. 2. art. 2. vers. Ex capitur in ista mutatione. Angel. Vsur. 1. num. 31. Rosella Vsur. 1. num. 43.

Decimus casus, Cum quis vendit fundum, vel domum eo pacto, ut quando totum pretium reddiderit, emptor fundum, vel domum reddere debeat, quod dicitur pactum retrovendendi, ad mutuum, & voluntatem venditoris. l. 2. & l. Commissoria, & l. Cum te fundum. C. de pactis inter empt. & vendit. de quo pacto genere latius, cum de emptione, & venditione tractabo.

Vndecimus casus, Cum quis dat mutuum alteri, ab eo aliquid accipit gratis, & liberaliter sibi donatum. Nam si cuius, qui mutuum accipit, potest aliquid alteri, cui voluerit, donare, sic etiam donare potest ei, à quo mutuum accepit, tamquam de se bene merito. S. Thom. 2. 2. q. 78. ar. 2. cuius sententia est communiter approbata.

Duodecimus casus, Cum quis cum alio iure societatem, & pecuniam in commune conferit, licet lacrum exigit, cum suo periculo in societatem pecuniam dat; de qua re superius, cum de societate disputabimur.

Decimus tertius casus, Cum quis mutuum dat alicui a ream, vel argenteam pecuniam, obligatam porius, quam numeratam, & velle suam potentiam, vel diuicias ostentata conscientia mercedem exigit; quia tunc pecuniam locat, non autem dat, ut annotauit Gloss. in cap. Si fenaueris, 14. quaest. 3. & in cap. Conquestus, de Vsur. & colligitur ex l. Sed mihi videtur. §. vltim. & l. Sape. ff. Commodati: is vero qui rem suam locat, pretium, siue mercedem meretur.

Quibus in rebus mutuum usurarium implicitum contineatur.

CAPVT IX.

SUPERIUS dixi, duplex mutuum esse, implicitum, siue tacitum, & expremum: implicitum mutuum potest per omnes contractus vagari, & ideo ostendendum est, in quibus contractibus contineatur.

In primis, saepe in emptionibus, & venditionibus reperitur. Primo, cum futura res minoris emitur, quam sit valitura, eo quod ematur anticipata pretij solutione. Nam si rem futuram, & valituram aureos decem, emeris sex, vel seipem aureis; quia statim pretium soluis, cum tamen res sit tibi postea tradenda, perinde facis, ac si aureos sex septemve mutuos dederis, ut decem postea recipias. Ang. Vsur. 1. num. 49. Rosel. Vsur. 1. num. 49.

Secundo, cum res pluris venditur, quam valeat, eo quod expectatur ad tempus pretij solutione, quia si vendas rem, quae decem aureis aestimatur, duodecim, vel tredecim aureis, quia differat ad tempus solutio pretij, perinde fuerit, ac si mutuos dederis decem aureos, ut postea tredecim recipias. Ang. Vsur. 1. num. 58.

Tertio, cum quis vendit rem suam credito ad tempus pretio, ea conditione, ut quo emptor citius pretium soluerit, pretium initio creditum minuat; quia quo citius, vel tardius sit pretij solutio, eo maius minusve pretium exigit. At qui pretium auget, minuitve ratione temporis breuionis longiorisve, mutuum dat; quia temporis rationem habet. De his emptionum, & venditionum modis, suis in locis agam.

Quarto, quando quis emit fundum, vel domum, eo pacto, ut quando voluerit, pretium repetat à venditore, qui statim reddat rem emptam, eo ipso videtur non emere, sed mutuum dare: quod pactum dici solet de